

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Eginhartvs De Vita Caroli Magni, Animadversionibvs Illvstratvs

Bessel, Friedrich
Reinhard, Johann Friedrich

Helmeftadii, 1667

Animadversiones Ad Cap. XXIX.

urn:nbn:de:hbz:466:1-10996

cum, *Sundvestroni*; Africum, *Vvestfundroni*; Zephyrum;
Vvestroni; Corum, *Vvestnordroni*; Circium, *Nordvestroni*;
 Septentrionem, *Nordroni*; Aquilonem, *Nordostroni*; Vultur-
 num, *Ostnordroni*.

ANIMADVERSIONES

AD CAP. XXIX.

Nam Franci duas habent leges.) Insignis difficultas est, quasnam leges intellexerit Eginhartus. Nam Viri Maximi Jacobus Cujacius *lib. 1. de Feud. tit. 1.* & Franc. Hotomannus *Franco-Gall. cap. x.* duas distinctas Orientalium & Occidentalium Francorum leges commemorant, quarum altera *Salica*, quæ ad Salios; altera *Francica*, κατ' ἐξοχὴν sic dicta fuerit. At cum non explicent, quænam sit lex ista Francica, jam redit in orbem quæstio. Itaque alii Gallicis ac Germanicis populis Legem Salicam communem fuisse arbitrantur: Francicam ab hâc diversam non agnoscunt. Nè autem Eginharto contrarii videantur, eum non nisi *de duabus diversisque unius Salicæ legis Editionibus* loqui ajunt. Sententiæ suæ subsidium in eo quærunt, quod dicat Eginhartus, *Carolum voluisse discrepantia unire, paucata tamen legibus addidisse.* At cum non parum diversæ hodiernum deprehendantur Editiones *Heroldinæ* ac *Pithæanæ*: neque alia additamenta, nisi *solius legis Salicæ* superent, concludunt inde duas unius ejusdemque Salicæ legis editiones pro duabus legibus apud Eginhartum accipiendas esse. Fateor novellæ huic expositioni suam non deesse gratiam: sed si omnia accuratius exentiamus, neque Eginharto, neque rei ipsi convenit. Etenim quantum est discrimen inter eam Editionem legis Salicæ, quam Basilus Johannes Heroldus, in *Germanarum Antiquitatum libro*, è Bibliothecâ Fuldensi prodidit, & alteram illam, quam Lindenbrogius, Pithæum secutus, *Codici Legum Antiquarum* inseruit? Non certè ea diversitas est in legibus ipsis, aut titulis earundem, quam proculdubio intelligit Eginhartus, sed in voculis & periodis ut plurimum mutatis aut transpositis. Quid quod recentior illa est editio, & interpolata, quam procuravit Lindenbrogius, utpote in qua *Capitula Ludovici Pii* inserta comparent; ut sic ad eandem non detur provocatio. Tùm inusitatum & illud est à duabus editionibus ejusdem legis, & à qualicunque discrimine, diversas derivare leges. Quamobrem *Salicam* potius ac *Ripuariam*, de duabus istis Francorum legibus interpretor. Ripuarii enim, ut constat, cis-Rhenani olim populi dicebantur, qui inter Rhenum, Mosam & Mosellam habitabant, Francicæ & ipsi originis. Hæ enim leges paulo majorem admittunt differentiam: & quanquam Ripuariis ali-

riis aliqua à Carolo specialiter addita esse ignoremus, perquam tamen verisimile est, leges illas Ripuarias ad normam Legi Salicæ ab eodem correctas.

Pauca capitula & ea imperfecta legibus addidit.) Meminit Sigebertus ad ann. 802. Additamenta autem illa Legi Salicæ hodiè subjecta reperiuntur, quæ tantæ auctoritatis voluit esse Carolus, ut pro lege Salicâ ipsâ tenerentur. Quemadmodum videre est ex Codicis Longobardici lib. 111. tit. 31.

Omnium nationum, jura qua scripta non erant, describere fecit.) Hinc leges Frisiorum & Saxonum, Angliorum ac Verinorum, fortassis ortæ, præter additamenta ad leges Bajoricas, Longobardicas, aliaque id genus, quæ junctim Heroldus ac Lindenbrogius edidere. Scripta autem isthæc omnia ut moris tum erat, linguâ Romanâ. Nam quod Felix Faber, Monachus Ulmenfis, *Historia Sævorum* lib. 1. Germanicas Caroli M. leges commemorat, forte an leges Salicas, in maternâ linguam longô post Carolum intervallô, traductas; aut planè Saxonicas illas ab Eccardo Repkavv primùm Latinè compilatas, & post Germanicè versas, intelligit. Sed hæc & alia latiùs profequitur Conringius, elaboratissimò opere *de Orig. Juris Germ.* cap. 13. Alia quæ à Carolo sancita sunt, hinc inde collecta, Ansegifus Abbas Lobienfis in *librum 111. Legum Francicarum* contulit, libro IV. eas leges adjungens, quas minùs perfectas edidit Carolus.

Barbara & antiquissima carmina.) Hi erant annales veterum, qui per manus quasi ad posteros traditi, apud Germanos canebantur. Cantores talium à veteribus Gallis seu Celtis, *Bardi* dicebantur. Hesychius: *Βάρδοι αἰοῖοι παρὰ Γαλάτας*. Sic enim rectè constituere hunc locum Gyraldus *Dial. 1. Hist. Poët.* & Vossius *Artis Poët. constit. cap. 3. §. 12. p. 17.* cum vulgò legeretur *αἰοῖοι παρὰ Γαλάτας*. Clariùs Athenæus lib. VI. p. 246. ex Posidonio de Celtis: *τὰ δὲ ἀκρόματ᾽ αὐτῶν εἰσὶν οἱ καλούμενοι βάρδοι Παιῆται δὲ ἔτι τυχόντες μετ' αὐτῶν ἐπαίνους λέγοντες.* Similiter Ammian. lib. XV. *Bardi*, inquit, *fortia Virorum Illustrium facta heroicis composita versibus, cum dulcibus lyra modulicantitarunt.* *Bardi* hi ab aliis *Druides*, ab aliis *Vittodii* vocantur. Henricus Valefius annotat. ad *Ammiani l. c. p. 93.* nihil aliud fuisse quàm *parasitos*, seu *surras* arbitratur: quod mihi quidem planè fecus videtur. Nam *Bardi* seu *Druidæ* Gallorum ejus dignitatis erant, quæ scurrili subjectioni non conveniret. Tum dignissimi quique hæc carmina componebant & memoriæ mandabant, id quod de Carolo nostro etiam prodidit *Chronicon Mindense p. 101.* Atque horum cantiones, aut ad similitudinem potius earundem factæ, etiamnum aliqua exstant *dis Meister Gesänge* sed recentiores pleræque

pleræque, nec vel quingentos annos excedentes. Equidem non assentior Viris Doctis, qui ante seculum XIII. nihil quicquam Germanicâ linguâ editum memorant, cum extent *Symbola Ecclesie antiquissima*, quanquam Latinis characteribus scripta: *Lexica* etiam, (quale est *Keronis* illud à Goldasto inter scriptores Alemannicos editum) aliaque non pauca venerandæ Antiquitatis monumenta. Sanè Ludovici Pii cura memoratur circa Sacras literas in linguam *Theudiscam* Poëticè transferendas, id quod ex præfatione in librum antiquum, linguâ Saxonica scriptum, apud Andream Duchesnium *tom. 11.* colligi potest. Quare & carmina illa jam tum scripta apparet. Adi de Bardis Cluverium *lib. 1. Germ. Antiq. cap. 24.*

Inchoavit & *Grammaticam patrii sermonis.*) Patrio sermone, hoc est Germanico, Grammaticam scripsisse Sigebertus ait *ad ann. 794.* & post eum aperte Auctor Chron. Mindensis *pag. 101.* Illud controversi tamen videntur apud Eruditos; an tempore Caroli M. characteres jam suos habuerit Lingua Nostra? Sanè *Gregorius Turonensis* tale quid de Chilperico doctissimo Francorum Rege commemorare videtur. *Addit, inquit, & literas literis nostris, id est sicut Græci habent æ, the, vuui. Quarum characteres subscripsimus, hi sunt: O. P. Z. Π. & misit epistolas in universas Civitates regni sui, ut sic pueri docerentur, & libri antiquitus scripti, planati pumice rescriberentur.* Hæc ille *lib. v. cap. XLIV. pag. 270.* Quæ si de linguâ Germanicâ, ut verisimile est, accipi debent, jam multis retrò seculis characteres linguæ suæ agnovit Germania. Cæterum quàm peritus artium fuerit Carolus, cum elogia passim illis tributa, tum diplomata, libri, epistolæ, carmina ab eo edita, luculentissimè testantur. *Alcuinus*, sive is potius *Ferius Helpericus* est, ipsum Imperatorem Grammaticum non veretur dicere, alludens proculdubio ad Grammaticam à Carolo inchoatam. Sic enim ait in ejus laudibus:

Grammatica Doctor constat præ lucidus artis. Opera autem ac monumenta Caroli præter libros de *Imaginibus*, quos ab Alcuino scriptos scimus, ac sub Caroli nomine tantum editos, passim celebrantur *Capitula & diplomata*, epistolæque complures, & inter eas eruditissima illa ad Albinum, de ritibus nonnullis Ecclesiasticis, quam *Wolfgangus* primum *Lazius* ante seculum & quod excurrit, luci dedit publicæ, quæque in *Bibliotheca Academiae Juliae* MSta asservatur. Ut desinant tandem Eruditi genuinam illam Caroli epistolam in dubium vocare. *Carmina* quoque non pauca attribui ab aliquibus Carolo videmus. *Rolandæ Epitaphium* quod passim circumfertur, Carolo adscribi solet: sed est merum commentum *Turpini*, turpissimi Fabulatoris, qui & istos versus Carolo supposuit *cap. xxv.* Majorem fidem mereri illud videtur, quo *Adriani* mortem deslevit, cujus aliquam ex *Onuphrio* pat-

phrio partem ad Caput XIX proposuimus. Ajunt Philippum Melanchthonem vehementer delectatum fuisse, isthoc Caroli versiculo, de puellâ pensum trahente, cantuque tedium solante:

Nentis fila Deus mentem coniungit Olympo. Sed omnia quæ hactenus produxi, dubia fortassis sunt, præsertim cum *Epitaphium Adriani* inter opera Alcuini compareat: illud autem, quod ad *Paulum Diaconum* scripsisse fertur, cujusque fragmentum tandem inveni apud Leonem Marsicanum, Episcopum Hostiensem *Chronici Casinens. lib. 1. cap. 17.* prorsus genuinum esse reor. Est autem hoc:

*Hinc celer egrediens, facili mea charta volatu,
Per sylvas, colles, valles quoque præpete cursu,
Alma Deo cari Benedicti tecta require.
Est nam certa quies fessis venientibus illuc.
Hic olus Hospitibus, piscis; hic panis abundat,
Latus amor, cultus Christi, simul omnibus horis;
Pax pia, mens humilis, pulchra & concordia fratrum.
Dic patri & sociis cunctis, salvete; valete,
Colla mei Pauli gaudendo amplectere benignè:
Dicito multotiens: salve, Pater optime, salve.*

(*Barbaris nominibus appellarentur.*) Barbara illa nomina sunt merè Germanica, quo sensu se ipsum *Barbarum* hominem appellarat supra præfat. S. 6. Eginhartus noster. Pariter Poëta Anonymus de Heristallio, quod nomen merè Germanicum est, lib. 1. v. 317.

— — *Tempus transegit in aula,
Nomen Heristalli dederat cui Barbara lingua.*

Et sanè Alemanni *κατ' ἑξοχὴν* Barbari dicti. Atque ita *Walafridus Strabo de Vita Galli cap. vi.* Barbaricam locutionem pro linguâ Alamannicâ accipit. Idem *de reb. Eccl. cap. vii.* Dicam secundum nostram barbariem, quæ est Theotisca. Kero etiam Monachus Sangallensis, scripsit interpretationem vocabulorum Barbaricorum, id est, Alamannicorum, quæ hodiernum superat. Plura de hac re *Savaro notis ad Sidonium Apollinarem lib. iv. Epist. 16.* Nomina autem illa ventorum ac mensium Germanica, pleraque ex *Codice Florentino* venerandam illam Antiquitatem spirantia reduxi, rejectis, quæ ex recentiori Idiomate *Neuenarius* ac *Reuberus* inseruerant.

CAP. XXX.

t. **E**Xtremo vitæ tempore cum jam & morbo & senectute præ-